

การตรวจสอบและรับรองการปลอดศัตรูพืชในแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อการส่งออก

Field Inspection and Phytosanitary Certification of

Seed Production for Exportation

ศรีวิเศษ เกษสังข์^{1/} ชลธิชา รักไกร^{1/} นงพร มาอยู่ดี^{1/}
ปรียพรรณ พงศาพิชณ์^{1/} วันเพ็ญ ศรีชาติ^{1/} วานิช คำพานิช^{1/}
โสภา พิสงปรากฏ^{1/} ณัฐพร อุทัยมงคล^{1/} สุรพล ยินอัสวพรรณ^{1/}

บทคัดย่อ

กรมวิชาการเกษตร ได้พิจารณาเห็นว่าการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อการส่งออกเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ซึ่งนอกจากนำเงินตราเข้าประเทศได้ปีละนับหลายร้อยล้านบาทแล้ว ยังเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกร ในแง่การเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรหลังจากทำนาปี อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนความต้องการของภาคเอกชนในการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อการส่งออก กรมฯ จึงได้มอบหมายให้ กลุ่มวิจัยการกักกันพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช เป็นผู้รับผิดชอบจัดทำโครงการตรวจสอบและรับรองการปลอดศัตรูพืช สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อการส่งออก โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ 5 ขั้นตอน คือ ตรวจสอบโรคและศัตรูพืชกับเมล็ดพันธุ์พ่อ-แม่ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสมในประเทศไทย กำหนดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดำเนินการตรวจสอบโรคและศัตรูพืชในช่วงที่พืชเจริญเติบโตในแปลงปลูก 2 ระยะ คือ ระยะตอนดอกผสมเกสรและระยะโตเต็มที่ ก่อนเก็บเกี่ยว ตรวจสอบโรคและศัตรูพืชกับเมล็ดพันธุ์หลังการเก็บเกี่ยว และการจัดทำรายงานเพื่อการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชที่ระบุข้อความพิเศษ (Additional Declaration) ตามเงื่อนไขของประเทศผู้ซื้อ ซึ่งในการดำเนินงานดังกล่าว บริษัทผลิตเมล็ดพันธุ์จะต้องยื่นความจำนงค์ต่อ กรมวิชาการเกษตร และร่วมประชุมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่กักกันพืช เพื่อรับทราบแนวปฏิบัติและวางแผนการตรวจสอบโรคและศัตรูพืชในแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งในฤดูการผลิตปี 2552/53 ที่ผ่านมามีบริษัทผลิตเมล็ดพันธุ์ยื่นความจำนงค์ขอเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นจำนวน 14 บริษัท โดยขอให้ตรวจรับรองการปลอดศัตรูพืชที่สำคัญบางชนิดในช่วงที่พืชเจริญเติบโตในแปลงปลูกเพื่อรับรอง การปลอดศัตรูพืชจำนวน 146 ชนิด ให้กับเมล็ดพันธุ์พืชผัก 8 ชนิด ได้แก่ มะเขือเทศ พริกหวาน/พริกเผ็ด มะเขือม่วง แดงโม เมล่อน/แคนตาลูป/แตงเทศ แตงกวา สคว๊อช/ฟักทองและพืชไร่ 1 ชนิด ได้แก่ ข้าวโพด ในขั้นตอนการตรวจสอบ

^{1/} สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร

เชื้อโรคและศัตรูพืชกับเมล็ดพันธุ์พ่อ-แม่ที่นำเข้าจากต่างประเทศ 10 ประเทศ จำนวน 1,620 สายพันธุ์ ผลการตรวจไม่พบเชื้อโรคศัตรูพืชที่สำคัญทางกักกันพืช และได้ดำเนินการตรวจสอบโรคและศัตรูพืชในแปลงปลูก ได้มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นจำนวน 5,476 ราย (ครอบครัว) ทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ในท้องที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคกลางรวม 27 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม นครราชสีมา กาฬสินธุ์ อุดรธานี หนองบัวลำภู สกลนคร อานาจเจริญ มุกดาหาร ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ เพชรบูรณ์ เลย อุบลราชธานี ลำปาง เชียงใหม่ แพร่ น่าน ตาก ลำพูน เชียงราย อุดรดิษฐ์ พิษณุโลก ลพบุรี สุพรรณบุรี นครสวรรค์และราชบุรี มีพื้นที่ผลิตทั้งสิ้นประมาณ 8,970 ไร่ สามารถให้การรับรองการปลอดโรคและศัตรูพืชกับผลผลิต 1,751.80 ต้นส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ 23 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ออสเตรีย สาธารณรัฐประชาชนจีน ฝรั่งเศส เยอรมันนี อิตาลี อิสราเอล เนเธอร์แลนด์ สเปน แอฟริกาใต้ เกาหลีใต้ ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา อินเดีย อาร์เจนตินา ญี่ปุ่น ชิลี เคนยา โมแซมบิก เปรู ศรีลังกา เวียดนาม และซิมบับเว มูลค่าส่งออกประมาณ 400 ล้านบาท ในการดำเนินงานดังกล่าวได้ตรวจพบเชื้อโรคที่ต้องการให้รับรองในแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร และได้ทำการยกเลิกแปลงปลูกของเกษตรกร จำนวน 80 ราย ได้แก่ โรคที่เกิดเชื้อ *Pseudomonas (Ralstonia) solanacearum*, *Xanthomonas campestris* pv. *vesicatoria*, Cucumber mosaic virus, *Acidovorax avenae* subsp. *citrulli* และ *Mycosphaerella melonis (Didymella bryoniae)* ซึ่งผลจากการดำเนินงานของโครงการฯ นอกจากสามารถนำเงินตราเข้าประเทศแล้วยังเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรโดยทำให้เกษตรกรมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นจากการทำนาปี โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 70,000 บาท ต่อปีและยังเป็นการพัฒนาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศให้มีคุณภาพสูง ปราศจากโรคและศัตรูพืชที่ร้ายแรงสามารถแข่งขันกับประเทศผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์รายอื่นในตลาดโลกได้